ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 18ης Δεκεμβρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-361/95,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Δημήτριο Γκουλούση, νομικό σύμβουλο, και την Blanca Vilá Costa, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένη στη Νομική Υπηρεσία, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου της Ισπανίας, εκπροσωπουμένου από τον Alberto José Navarro González, γενικό διευθυντή νομικού και θεσμικού κοινοτικού συντονισμού, και την Rosario Silva de Lapuerta, abogado del Estado, της υπηρεσίας κοινοτικών διαφορών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ισπανίας, 4-6 Boulevard E. Servais,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ διότι δεν θέσπισε ούτε έθεσε σε ισχύ εντός της ταχθείσας προθεσμίας τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατά-

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός από την ασφάλιση ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ (τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός από την ασφάλιση ζωής) (ΕΕ L 228, σ. 1), ή, επικουρικώς, διότι δεν ενημέρωσε την Επιτροπή επί των εν λόγω διατάξεων,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. Gulmann, πρόεδρο τμήματος, M. Wathelet, J. C. Moitinho de Almeida (εισηγητή), P. Jann και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. La Pergola
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 15ης Μαΐου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Ιουνίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Νοεμβρίου 1995, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ, προσφυγή με αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι

το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ διότι δεν θέσπισε ούτε έθεσε σε ισχύ εντός της ταχθείσας προθεσμίας τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός από την ασφάλιση ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ (τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός από την ασφάλιση ζωής) (ΕΕ L 228, σ. 1, στο εξής: οδηγία), ή, επικουρικώς, διότι δεν ενημέρωσε την Επιτροπή επί των εν λόγω διατάξεων.

2 Το άρθρο 57 της οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1993 τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη συμμόρφωσή τους προς την οδηγία και ενημερώνουν πάραυτα την Επιτροπή.

3 Δεδομένου ότι δεν έλαβε κοινοποίηση τυχόν διατάξεων που θέσπισε το Βασίλειο της Ισπανίας προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία, η Επιτροπή τού απηύθυνε στις 10 Φεβρουαρίου 1994 έγγραφο οχλήσεως, καλώντας το να υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός προθεσμίας δύο μηνών.

4 Μη έχοντας λάβει καμία κοινοποίηση από την οποία θα μπορούσε να συναγάγει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας συμμορφώθηκε προς τις απορρέουσες από την οδηγία υποχρεώσεις του, η Επιτροπή απηύθυνε στις 24 Οκτωβρίου 1994 στο Βασίλειο της Ισπανίας αιτιολογημένη γνώμη, καλώντας το να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί εντός προθεσμίας δύο μηνών.

5 Με έγγραφο της 18ης Ιανουαρίου 1995, οι ισπανικές αρχές διευκρίνισαν ότι επεξεργάζονταν τα αναγκαία μέτρα συμμορφώσεως προς την οδηγία.

6 Εν συνεχεία του εγγράφου αυτού, επειδή δεν έλαβε καμία κοινοποίηση από την οποία θα μπορούσε να συναγάγει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας συμμορφώθηκε προς τις απορρέουσες από την οδηγία υποχρεώσεις, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

7 Πρέπει κατ' αρχάς να υπογραμμιστεί ότι, όπως προκύπτει από την προσφυγή και τις προφορικές παρατηρήσεις της Επιτροπής, η παρούσα προσφυγή έχει ως αντικείμενο τη μη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας εντός των ταχθεισών προθεσμιών ή, επικουρικώς, τη μη κοινοποίηση των μέτρων μεταφοράς της.

8 Ακολούθως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας αμφισβητεί ότι στοιχειοθετείται η προσαπτόμενη σ' αυτό παράβαση και ισχυρίζεται ότι, για να προσδιοριστεί αν επήλθε ή όχι μεταφορά της οδηγίας, πρέπει να εξεταστεί όχι μόνον ο νόμος 30/1995, της 8ης Νοεμβρίου 1995, de Ordenación y Supervisión de los Seguros Privados [νόμος περί της οργανώσεως και του ελέγχου της ιδιωτικής ασφαλίσεως, *BOE* (Επίσημη Εφημερίδα του Βασιλείου της Ισπανίας) αριθ. 268, της 9ης Νοεμβρίου 1995, σ. 32480, στο εξής: νόμος 30/1995], ο οποίος μεταφέρει στην ισπανική έννομη τάξη το περιεχόμενο της οδηγίας, αλλά και ο Reglamento de Ordenación del Seguro Privado (κανονισμός περί της οργανώσεως της ιδιωτικής ασφαλίσεως), ο οποίος εγκρίθηκε με το βασιλικό διάταγμα 1348/85 της 1ης Αυγούστου 1985 (*BOE* αριθ. 185, της 3ης Αυγούστου 1985), και ο Ley de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común αριθ. 30/1992 της 26ης Νοεμβρίου 1992 (νόμος περί του νομικού καθεστώτος των δημοσίων διοικήσεων και της διοικητικής διαδικασίας του κοινού δικαίου, *BOE* αριθ. 285, της 27ης Νοεμβρίου 1992), στους οποίους παραπέμπει ο νόμος 30/1995, καθώς και ο Ley Reguladora de la Juridicción Contencioso Administrativa της 27ης Δεκεμβρίου 1956 (νόμος περί της δικαιοδοσίας επί διοικητικών διαφορών, *BOE* αριθ. 363, της 28ης Δεκεμβρίου 1956).

9 Επίσης, το Βασίλειο της Ισπανίας ισχυρίζεται ότι, όσον αφορά τα άρθρα 17, 21 και 22 της οδηγίας περί της γενικής υποχρεώσεως προς σύσταση τεχνικών αποθεμάτων επί των στοιχείων ενεργητικού που μπορούν να καλύψουν τα οικεία αποθέματα και περί ορισμένων κανόνων διαφοροποιήσεως των εν λόγω στοιχείων ενεργητικού, η Επιτροπή αγνοεί το μεταβατικό καθεστώς που προβλέπει το άρθρο 50 της οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο:

«Για την Ισπανία, έως τις 31 Δεκεμβρίου 1996, καθώς και για την Ελλάδα και την Πορτογαλία, έως τις 31 Δεκεμβρίου 1998, θα ισχύει το ακόλουθο μεταβατικό καθεστώς για τις συμβάσεις που καλύπτουν κινδύνους που βρίσκονται αποκλειστικά σε ένα από αυτά τα κράτη μέλη και είναι άλλοι από αυτούς που ορίζονται στο άρθρο 5, στοιχείο δ', της οδηγίας 73/239/ΕΟΚ:

α) (...)

β) το ποσό των τεχνικών αποθεμάτων που συνδέονται με τις συμβάσεις που αναφέρονται στο παρόν άρθρο ορίζεται υπό τον έλεγχο του ενδιαφερομένου κράτους μέλους σύμφωνα με τους κανόνες που όρισε ή, ελλείψει κανόνων, σύμφωνα με την ακολουθούμενη στο έδαφός του πρακτική, όπως προβλέπει η παρούσα οδηγία. Την κάλυψη αυτών των αποθεματικών από ισότιμα και διεπόμενα από τους κανόνες της νομισματικής αντιστοιχίας στοιχεία του ενεργητικού και ο εντοπισμός των εν λόγω στοιχείων γίνεται υπό τον έλεγχο του ενδιαφερομένου κράτους μέλους σύμφωνα με τους κανόνες ή τις πρακτικές που υιοθετήθηκαν κατά την παρούσα οδηγία».

10 Από τα ανωτέρω το Βασίλειο της Ισπανίας συνάγει ότι επί του θέματος δεν υφίστατο υποχρέωση μεταφοράς μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1996 και ότι μόνον όσον αφορά την κάλυψη των τεχνικών αποθεματικών από ισότιμα στοιχεία του ενεργητικού και τον εντοπισμό τους οι κανόνες ή οι πρακτικές που ακολουθεί πρέπει να προσαρμοστούν ή να εφαρμόζονται σύμφωνα με την οδηγία.

11 Εξάλλου, φρονεί ότι, επειδή το ρυθμιζόμενο στα άρθρα 18 και 23 της οδηγίας ζήτημα αφορά τα τεχνικά αποθέματα, τυγχάνει επίσης εφαρμογής το προβλεπόμενο στο άρθρο 50 της οδηγίας μεταβατικό καθεστώς.

12 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο νόμος 30/1995 συνιστά όψιμη και μερική μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Ειδικότερα, φρονεί ότι τα άρθρα 6, 7,

17, 18, 21 έως 24 και 56 της οδηγίας δεν αποτέλεσαν αντικείμενο των απαιτουμένων μέτρων μεταφοράς.

13 Όσον αφορά, πρώτον, τις διατάξεις της οδηγίας που φέρονται, κατά την άποψη του Βασιλείου της Ισπανίας, ως μεταφερθείσες με τον νόμο 30/1995, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας και ότι οι μεταβολές που επήλθαν εν συνεχεία δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ., ιδίως, απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 1996 στην υπόθεση C-289/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1996, σ. I-4405, σκέψη 20).

14 Στην προκειμένη περίπτωση, ο νόμος 30/1995 εκδόθηκε μετά την εκπνοή της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, οπότε δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη από το Δικαστήριο. Έτσι, πρέπει να θεωρηθεί ότι τα άρθρα της συμφωνίας τα οποία, κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, φέρονται ως μεταφερθέντα με τον νόμο 30/1995 δεν αποτέλεσαν αντικείμενο μεταφοράς εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

15 Όσον αφορά, δεύτερον, τις διατάξεις της οδηγίας για τις οποίες το Βασίλειο της Ισπανίας φρονεί ότι μεταφέρθηκαν μέσω των κανόνων που ίσχυαν πριν από την ταχθείσα εκ μέρους της Επιτροπής προθεσμία, πρέπει να αναγνωριστεί ότι, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, στην προκειμένη περίπτωση είναι αναγκαία η θέσπιση σαφούς πράξεως περί μεταφοράς, δεδομένου ότι το άρθρο 57, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας προβλέπει ρητώς την υποχρέωση των κρατών μελών να μεριμνούν ώστε οι περί μεταφοράς διατά-

ξεις της οδηγίας να παραπέμπουν σ' αυτήν ή να συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 1997 στην υπόθεση C-137/96, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1997, σ. I-6749, σκέψη 8). Επομένως, οι κανόνες που επικαλέστηκε το Βασίλειο της Ισπανίας και παρατίθενται στη σκέψη 8 της παρούσας αποφάσεως δεν πληρούν την εν λόγω προϋπόθεση.

16 Τέλος, όσον αφορά τις διατάξεις της οδηγίας που αφορούν, κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, το προβλεπόμενο στο άρθρο 50 αυτής μεταβατικό καθεστώς, πρέπει να αναγνωριστεί ότι, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, το καθεστώς αυτό δεν μπορεί να εφαρμοστεί παρά μόνο στο πλαίσιο της πλήρους μεταφοράς της οδηγίας και σύμφωνα με αυτήν.

17 Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία διότι δεν θέσπισε εντός της ταχθείσας προθεσμίας τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για τη συμμόρφωσή του προς την οδηγία.

Επί των δικαστικών εξόδων

18 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Βασιλείου της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι αυτό ηττήθη, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο της Ισπανίας, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για τη συμμόρφωσή του προς την οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός από την ασφάλιση ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

Gulmann Wathelet Moitinho de Almeida

Jann Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Δεκεμβρίου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

C. Gulmann